

УДК [341.231.14:004.056.5]

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.3.41>

ВИМІР ПРАВА НА ІНФОРМАЦІЙНУ БЕЗПЕКУ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВОРОЗУМІННІ

Шишко В.В.

*доцент кафедри загальноправових дисциплін
факультету № 1
з підготовки фахівців для органів досудового розслідування
Національної поліції України
Львівського державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0000-0002-9193-1059*

Горошко В. В.

*аспірант кафедри загальноправових дисциплін
факультету № 1
з підготовки фахівців для органів досудового розслідування
Національної поліції України
Львівського державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0009-0009-0936-8884*

Шишко В.В., Горошко В.В. Вимір права на інформаційну безпеку у міжнародному праворозумінні.

Наукове статейне дослідження є спробою ширше розкрити та показати вимір права на інформаційну безпеку у міжнародному праві. Наголошено, що вказане право посідає важливе місце у системі прав людини, проте, з огляду на сучасні глобальні виклики, має бути віднесене до кола основоположних природно-правових прав людини і громадянина. Розкриваючи сутність та змістовне наповнення одного із найважливіших прав людини – права на інформацію – зазначено, що поруч із ним постає інше не менш важливе суб'єктивне право – право на інформаційну безпеку, яке є гарантією стабільності, недоторканності приватного життя та правового захисту особи у цифровому середовищі.

У статті здійснено ґрунтовний аналіз природи, сутності та змістовного наповнення права на інформаційну безпеку у площині міжнародного права, а також визначено межі його реалізації в національному законодавстві України. Досліджено основні міжнародно-правові акти, які формують нормативну основу захисту інформаційної безпеки (Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 р., Європейська конвенція з прав людини 1950 р., Будапештська конвенція про кіберзлочинність 2001 р., Декларація принципів побудови інформаційного суспільства 2003 р. тощо), а також практику міжнародних судових інституцій, зокрема Європейського суду з прав людини, у тлумаченні змісту цього права.

Обґрунтовано, що інформаційна безпека у сучасних умовах глобалізації, цифровізації та гібридних загроз є невід'ємною складовою системи національної безпеки, правової стабільності та захисту прав людини. Забезпечення права на інформаційну безпеку вимагає збалансованого підходу між правом на свободу вираження поглядів, доступом до інформації та захистом персональних даних і приватності.

Окрему увагу приділено питанню імплементації міжнародних стандартів у національну правову систему України, зокрема конституційним гарантіям (ст. 3, 17, 32 Конституції України), Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» та Стратегії національної безпеки України. Підкреслено, що в умовах триваючої збройної агресії російської федерації проти України, масових інформаційно-психологічних операцій та кібератак, право людини на інформаційну безпеку набуває особливої актуальності як для забезпечення правового статусу особи, так і для гарантування державного суверенітету, демократичного ладу та стійкості українського суспільства в цілому.

Ключові слова: міжнародне право, національна безпека, безпека, кібербезпека, країни Європейського Союзу, законодавство, нормативне закріплення, інформаційна безпека, право на інформаційну безпеку, інформаційне суспільство, інформаційні відносини, права людини, приватність, цифрова держава.

Shyshko V.V., Horoshko V.V. The Dimension of the Right to Information Security in International Legal Understanding.

The scientific article is an attempt to provide a comprehensive examination of the dimension of the right to information security in international law. It emphasizes that this right occupies an important place within the system of human rights; however, considering modern global challenges, it should be classified among the fundamental natural and legal human and civil rights. While revealing the essence and substantive content of one of the most significant human rights — the right to information — it is noted that alongside it arises another, no less important subjective right: the right to information security, which guarantees stability, the inviolability of private life, and legal protection of the individual in the digital environment.

The article presents a thorough analysis of the nature, essence, and content of the right to information security in the context of international law, as well as defines the boundaries of its implementation in the national legislation of Ukraine. It explores key international legal instruments forming the normative foundation for information security protection (the International Covenant on Civil and Political Rights of 1966, the European Convention on Human Rights of 1950, the Budapest Convention on Cybercrime of 2001, and the Declaration of Principles on Building the Information Society of 2003, among others), as well as the practice of international judicial institutions, particularly the European Court of Human Rights, in interpreting this right.

It is substantiated that information security, under current conditions of globalization, digitalization, and hybrid threats, constitutes an integral component of the system of national security, legal stability, and human rights protection. Ensuring the right to information security requires a balanced approach between the right to freedom of expression, access to information, and the protection of personal data and privacy.

Particular attention is given to the implementation of international standards in Ukraine's national legal system, including constitutional guarantees (Articles 3, 17, and 32 of the Constitution of Ukraine), the Law of Ukraine "On the Basic Principles of Ensuring Cybersecurity of Ukraine", and the National Security Strategy of Ukraine. It is emphasized that in the context of the ongoing armed aggression of the Russian Federation against Ukraine, widespread information-psychological operations, and cyberattacks, the right to information security becomes especially relevant for ensuring both the legal status of the individual and the protection of state sovereignty, democratic order, and the resilience of Ukrainian society as a whole.

Key words: international law, national security, security, cybersecurity, European Union countries, legislation, normative regulation, information security, right to information security, information society, informational relations, human rights, privacy, digital state.

Постановка проблеми. В межах існування та глобального розвитку технічного процесу людини весь час доводиться зіштовхуватися із інформаційними потоками та із постійною систематизацією та аналізом великої кількості інформації різного роду, із чисельною науковою, професійною та буденною інформацією в різних галузях, що в свою чергу призводить до потреби належного унормування цієї сфери діяльності людини та громадянина, до яких також безпосередньо залучається й держава.

Оновлення та розвиток суспільних відносин, які пов'язані із використанням технічних засобів комунікації, технічних засобів, які покращують та спрощують діяльність та життя людини, технологічних та інформаційних можливостей, які розширюють права і свободи людини та громадянина, а також безпосередньо межі її діяльності - призводять до того, що вказані розширення потребують первинного, додаткового та поточного правового регулювання, а також ґрунтового природньо-правового осмислення та дослідження, саме через призму системи прав людини, саме нових інформаційних прав, а також й безпекового аспекту в цих правах.

В сучасних умовах в цілому вектор політики нашої держави, особливо зараз під час війни, зосереджений на безпековій складовій, і це стосується не лише військової чи оборонної функцій

держави, а також стосується всіх сфер взаємної діяльності людини та держави як в рамках власної країни так і за її межами. Оскільки, інформаційний простір та інформаційний політичний розвиток та напрям української державності покликаний підсилювати та покращувати ефективний розвиток нашої держави, то він стає сферою інтересів, які передбачають, в першу чергу, дотримання права на безпеку, особливо в інформаційній просторі.

Зазвичай досліджуючи право на інформаційну безпеку через інформаційну площину ряд дослідників розкривають цю тематику з позиції інформаційної сфери чи простору, інформаційного суспільства. Так наприклад, Войціховський А. розглядає інформаційну безпеку як один із елементів системи національної безпеки [1, с. 282]; Ковальов К. в своїх дослідженнях наголошує на значеннях міжнародних стандартів та на співпраці у формуванні ефективної правової політики інформаційної безпеки в Україні [2, с. 160]; Нашинець-Наумова А. надає узагальнююче поняття «інформаційна безпека» на основі досліджуваних нормативно-правових актів державного рівня [3, с. 125].

Проте залишається відкритим питання універсальності та конституційного-правового врегулювання саме права на інформаційну безпеку в Україні та відповідності вказаного права нормам міжнародного права. Тому, наше дослідження стосується саме виміру та питанням щодо удосконалення нормативно-правового забезпечення права на інформаційну безпеку в Україні в розрізі міжнародних норм.

Безперечно, зараз для України під час війни, як ніколи, право на інформаційну безпеку для людини, суспільства та держави є надактуальною та важливою темою.

Мета дослідження полягає в з'ясуванні природи, сутності та змістовності права на інформаційну безпеку в площині міжнародного права, а також меж застосування цього права в українському законодавстві.

Стан опрацювання проблематики. Розглядаючи та досліджуючи нашу проблематику ми акцентуємо увагу на поглядах українських вчених, які досліджують сутність та зміст права на інформаційну безпеку на основі сучасних реалій української держави, яка зараз потерпає від війни, а також й зарубіжних наукових матеріалах, які на міжнародному рівні трактують та розтлумачують змістовне наповнення права на інформаційну безпеку.

Так, Конституція України стаття 17 визначає: Захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу [4].

Безперечно, маючи найвищу юридичну силу, цей нормативно-правовий на найвищому рівні закріплює таке поняття як «інформаційна безпека», що є дуже важливо. Проте в переліку та серед інших прав людини та громадянина такого права, як право на інформаційну безпеку окремо на конституційному рівні не відображено.

В сучасній українській юридичній науці питання права на інформаційну безпеку розглядається як багатовимірна категорія, що поєднує інтереси національної безпеки, прав людини та захисту інформаційних мереж, просторів та інфраструктур та персональних (особистих) інформаційних даних.

Низка дослідників підкреслює, що інформаційна безпека повинна аналізуватися не лише в технічному або кібернетичному вимірі, а як правова гарантія, що корелює з конституційним обов'язком держави забезпечувати безпеку особи (ст. 3 Конституції України) [4] та з положеннями Закону України «Про національну безпеку України», які закріплюють інформаційну політику національної безпеки нашої держави [5].

Розглядаючи таке розуміння можна затрактувати право на інформаційну безпеку як складову загального права на безпеку, яка включає як колективні (державні) так й індивідуальні (персональні) виміри. Проте, тут також потрібно відмітити й те, що право людини на безпеку також не має свого конституційного закріплення, лише розглядається в контексті національної безпеки, а також в розрізі просто безпеки людини як соціальної цінності. Тож, ми маємо таку думку, щоб і право людини на безпеку і право на інформаційну безпеку, як складову першого права повинно розглядатися через теоретико-правову концепцію: людина-суспільство-держави. Тому, на всіх цих суспільно-соціальних рівнях право на безпеку (як основоположне право людини та її (безпеки) різні підвиди, так от як право на інформаційну безпеку) повинно містити людиноцентричне спрямування.

Щодо теоретичного наповнення поняття, ряд українських науковців виділяють кілька ключових аспектів в змістовному наповненні права на інформаційну безпеку: об'єкт захисту - інформа-

ційна сфера й персональні дані; суб'єкти - держава, юридичні особи та фізичні особи; гарантії і механізми - конституційно-правові гарантії, спеціальне законодавство та процедурні механізми; структурні елементи - наприклад, захист від дезінформації, від несанкціонованого доступу та втручання в інформаційний простір тощо.

У своїх працях такі науковці як, О. Довгань і Т. Ткачук пропонують структурну законодавчу модель правового забезпечення інформаційної безпеки та інформаційної політики, де право набуває регулятивного змісту через створення персональних процедур верифікації, відповідальності та координації між певними державними органами [6, с.88].

Також, схожу думку має М. Гончаров та інші дослідники, які звертають увагу на потребу у формулюванні чіткої дефініції термінів і співвідношення інформаційної безпеки з іншими правовими інститутами, а саме безпосередньо із загальним правом на безпеку та правом на інформаційну безпеку [7, с. 34].

І в розрізі цього в нас постає питання в розмежуванні загального права на безпеку та права на інформаційну безпеку, а також входження цих прав до загальної системи прав людини та громадянина, а також, на нашу думку, доцільно показати взаємозв'язок цих права із національною безпекою.

У контексті прав людини українська наукова дискусія акцентує, що право на інформаційну безпеку повинно бути збалансоване з іншими гарантованими свободами (зокрема свободою слова та доступом до інформації). Так, наприклад, В. Кучер наголошує на тому, що «інформаційні права й безпека повинні розглядатися як частина системи прав людини четвертого покоління – тобто з урахуванням сучасних цифрових викликів; це вимагає імплементації міжнародних стандартів з прав на приватність і захист персональних даних (наприклад, рекомендацій ООН і практики Спеціального доповідача з права на приватність)» [8, с.126]. Водночас зазначений автор та інші науковці звертають увагу на те, що під час воєнного або надзвичайного стану можливе законодавче коригування гарантій, але такі обмеження мають відповідати принципам пропорційності та законності.

Щодо міжнародно-правових перспектив які стосуються права на безпеку українські дослідники підкреслюють, що нормативна база (як-от настанови Комітету ООН з прав людини щодо права на приватність) і договори, зокрема Конвенція Ради Європи про кіберзлочинність (Будапештська конвенція), формують орієнтири для національного регулювання інформаційної безпеки.

Так, наприклад К. Ковальов у своєму дослідженні робить акцент на міжнародно-правових аспектах і необхідності імплементації міжнародних зобов'язань у національне законодавство з огляду на транснаціональні загрози інформаційній безпеці [2, с. 160].

Підсумовуючи огляд наукових джерел та стан дослідження вибраної нами тематики можна стверджувати, що українська юридична наука вже виробила низку певних концептуальних підходів до права на інформаційну безпеку (від модельних законопроектів до теоретичних дефініцій), проте практична імплементація цих концепцій у спеціальне національне законодавство потребує подальшого розвитку - зокрема, точного визначення змісту права, механізмів гарантування індивідуальних прав у цифровому середовищі та критеріїв взаємодії з міжнародними стандартами, а особливо гарантій та реалізації саме права на інформаційну безпеку.

Виклад основного матеріалу. Для розуміння та розкриття виміру права на інформаційну безпеку потрібно використовувати та оперувати певними спеціальними методологічними маркерами, а саме: в нашому дослідженні потрібно виокремити вербальних визначень права на інформаційну безпеку; спробувати зіставити національних гарантій із положеннями міжнародних актів щодо змісту даного досліджуваного права; а також на емпіричному рівні перевірити та з'ясувати ефективність існуючих національних процедур захисту інформаційних прав у кризових умовах, зокрема під час війни.

В першу чергу, розкриваючи змістовне наповнення право на інформаційну безпеку, ми звертаємо увагу на те, що воно існує в рамках природного права та належить до основоположних прав людини.

Право на інформаційну безпеку поступово утверджується в сучасному міжнародному правопорядку як елемент права людини на безпеку та права на захист приватного життя. З одного боку, воно розглядається у площині міжнародних стандартів захисту прав людини (зокрема, статті 17 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права та статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, що гарантують недоторканність приватного і сімейного жит-

тя, кореспондуються з правом на інформаційну безпеку). З іншого боку, це право виявляється у спеціалізованих міжнародних договорах та нормативно-правових актах, які регламентують кіберпростір, боротьбу з кіберзлочинністю та протидію дезінформації (Будапештська конвенція про кіберзлочинність 2001 р., рекомендації Ради Європи щодо інтернет-свободи та інформаційної безпеки, резолюції Генеральної Асамблеї ООН про досягнення у сфері інформатизації і телекомунікацій).

Сучасна міжнародна доктрина тлумачить право на інформаційну безпеку як «право-зв'язок», що поєднує індивідуальні свободи та колективні гарантії, оскільки ефективний захист від інформаційних загроз потребує взаємодії держав, міжнародних організацій та приватних осіб - особистості та громадян. обравши тему нашої статті ми вважає за потрібне акцентувати на тому, що саме міжнародне право створює базові орієнтири для формування національного законодавства у сфері інформаційної безпеки, адже глобальний характер інформаційних потоків не дозволяє обмежуватися лише внутрішніми регулятивними механізмами.

Природа та сутність права на інформаційну безпеку у міжнародному праві дедалі частіше розглядається міжнародною доктриною як похідне від права людини на безпеку та права на повагу до приватного і сімейного життя. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (ст. 17, 19) гарантує захист від незаконного втручання у приватність, а також право на свободу вираження поглядів, які безпосередньо формують інформаційний вимір прав людини. Подібні гарантії закріплені й у Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (ст. 8 і 10). Таким чином, право на інформаційну безпеку постає як баланс між інтересами особи щодо захисту її інформації та інтересами суспільства в забезпеченні свободи слова й доступу до інформації. Ряд українських науковців (О. Довгань, Т. Ткачук, К. Ковальов) [9, 10,11] підкреслюють, що в умовах глобалізації право на інформаційну безпеку не може бути замкнене в національних межах, а повинно ґрунтуватися на міжнародних стандартах.

Водночас міжнародно-правова практика засвідчує, що право на інформаційну безпеку має відносний характер, адже його здійснення може стикатися з необхідністю балансування з іншими фундаментальними правами – свободою вираження поглядів (ст. 19 МПГПП, ст. 10 ЄКПЛ), правом на доступ до інформації, правом на розвиток (й інформаційний в тому числі). Тому одним із продовжуючихся завдань міжнародної спільноти залишається вироблення універсальних стандартів, які б окреслили межі правомірного захисту, дотримання та обмеження права на інформаційну безпеку.

Зазначимо головні міжнародно-правові акти, що формують основу права на інформаційну безпеку. Ключове значення має Будапештська конвенція про кіберзлочинність (2001 р.), яка встановлює базові зобов'язання держав щодо криміналізації діянь, що порушують інформаційну безпеку, та механізми міжнародного співробітництва. Важливими є також резолюції Генеральної Асамблеї ООН («Розвиток у сфері інформатизації і телекомунікацій у контексті міжнародної безпеки»), рекомендації Ради Європи щодо інтернет-свободи та документи ОБСЄ, які визначають інформаційну безпеку одним із сучасних викликів. Європейський Союз у своїй стратегії «Європейський цифровий порядок денний» та Регламенті про кібербезпеку (2019/881) також закріплює єдиний стандарт безпеки мереж та інформаційних систем.

Звичайно, для того щоб право мало свою реалізацію потрібно мати чіткий та дієвий механізми забезпечення та гарантування безпеки такого права. Міжнародне право передбачає низку механізмів реалізації права на інформаційну безпеку: контрольні органи (Комітет ООН з прав людини, який у своїй практиці тлумачить ст. 17 і 19 МПГПП у цифровому контексті), судові інституції (Європейський суд з прав людини у справах *Klass v. Germany*, *Roman Zakharov v. Russia* наголошує на необхідності правових гарантій проти зловживань у сфері електронних комунікацій). Окрему роль відіграють органи Ради Європи та ЄС, які розробляють рекомендації щодо забезпечення балансу між свободою вираження та безпекою цифрового середовища.

Щодо імплементації міжнародних стандартів у законодавство України, то наша держава інтенсивно та гармонійно із основними національними цінностями інтегрує міжнародні стандарти у своє правове поле в питанні вказаного права. Конституція України (ст. 3, 32, 34) закріплює поняття безпеки, право на приватність та на свободу слова, що становить основу для права на інформаційну безпеку, також як зазначалося вище Закон України «Про національну безпеку України» (2018 р.) визначає інформаційну безпеку як складову національної безпеки, а Закон «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» (2017 р.) [12] деталізує завдання державних інституцій у цій

сфері. Згадувані вже нами українські дослідники (М. Гончаров, В. Кучер) підкреслюють, що імплементація міжнародних актів виявляється не лише у формальному закріпленні норм, а й у реальному забезпеченні прав людини в умовах гібридної війни та масованих інформаційних атак [7, 8].

Висновки. Підводячи підсумки ми зазначаємо, що у вітчизняній доктрині сформовано запит на комплексний правовий інструментарій на змістовне наповнення права на інформаційну безпеку, що на нашу думку, має поєднати норми конституційного рівня, спеціальні закони (напр., «Про національну безпеку України») та міжнародні договори й рекомендації щодо інформаційної приватності й кібербезпеки.

Досліджуючи право на інформаційну безпеку в площині міжнародного права, на нашу думку потрібно акцентувати увагу на тому, що воно розглядається в системі права людини через контекст природно-правових прав людини та громадянина.

Також потрібно виокремити те, що в дотриманні та реалізації даного права важливі межі його застосування. Особливістю в таких межах в міжнародному та національному регулюванні є те, що право на інформаційну безпеку може підлягати певним обмеженням, але лише на основі принципів пропорційності та законності. ЄКПЛ (ст. 10) допускає обмеження свободи вираження в інтересах національної безпеки, а українське законодавство у період воєнного стану передбачає тимчасові обмеження доступу до окремих ресурсів, спрямовані на захист держави від агресії. Проте, на нашу думку тут виникає наступний науковий дискурс щодо допустимих меж таких обмежень та необхідності у запобіганні можливого надмірного втручання з боку держави у сферу інформаційних прав людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Войціховський А.В. Інформаційна безпека як складова системи національної безпеки (міжнародний і зарубіжний досвід). *Вісник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. Серія "ПРАВО"*. 2020. № 29. С. 281–288.
2. Ковальов К.Є. Інформаційна безпека: міжнародно-правовий аспект. *Інформація і право. Науковий журнал з проблем інформаційного права, правової інформатики, інформаційної і національної безпеки, інформації в інших галузях права*. 2023. № 4 (47). С. 159–167. DOI: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2023.4\(47\).291624](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2023.4(47).291624).
3. Нашинець-Наумова А.Ю. Теоретико-правові основи забезпечення інформаційної безпеки українського суспільства. *Вісник НТУУ «КПІ» Політологія. Соціологія. Право*. 2013. № 4 (20). С. 124–128 DOI: [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2013.4\(20\).35970](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2013.4(20).35970).
4. Конституція України. Офіційний сайт ВВУ. (*Відомості Верховної Ради України*, 1996, № 30, ст. 141). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80?utm_source=chatgpt.com#Text.
5. Про національну безпеку України: Закон України від 21 черв. 2018 р. № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 241. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.
6. Довгань О.Д., Ткачук Т.Ю. (2019). Концептуальні засади законодавчого забезпечення інформаційної безпеки України. *Інформація і право. Науковий журнал з проблем інформаційного права, правової інформатики, інформаційної і національної безпеки, інформації в інших галузях права*. 2019. № 1 (28). С. 86–99. DOI: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2019.1\(28\).221314](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2019.1(28).221314).
7. Гончаров М.В. Дослідження поняття «інформаційна безпека». *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія «Право»*. 2024. Вип.82: частина 1. С. 34–37. https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/05/6.pdf?utm_source=chatgpt.com.
8. Кучер В.О. Права людини та інформаційна безпека в умовах військової агресії. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія «Право»*. 2024. Вип. 81; частина 1. С. 125–130. https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/03/21.pdf?utm_source=chatgpt.com.
9. Довгань О.Д. Інформаційна безпека України в умовах глобалізації: монографія. К.: НАУ, 2019. 312 с.
10. Ткачук Т. Інформаційна безпека як складова національної безпеки України. *Юридична наука*. 2020. № 5. С. 45–53.

11. Ковальов К.С. Право на інформаційну безпеку: конституційно-правовий аспект. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2021. № 2. С. 112–121.
12. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 5 жовт. 2017 р. № 2163-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 45. Ст. 403.
13. Council of Europe. Convention on Cybercrime. Budapest, 23.XI.2001. ETS No. 185. <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/179163/20090225ATT50418EN.pdf>.
14. International Covenant on Civil and Political Rights. United Nations, 16 Dec. 1966. <https://www.ohchr.org/en/instrumentsmechanisms/instruments/international-covenant-civil-and-political-rights>.
15. European Convention on Human Rights. Rome, 4.XI.1950. https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ENG.